

Nr 120.

Ankom till riksdagens kansli den 17 maj 1935 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående vissa underofficerares vid flottan och kustartilleriet befordran till högre beställning på övergångsstat.

(1:a avd.)

Uti en inom andra kammaren av herr *Laurén* väckt motion (nr 278) har hemställts, att riksdagen ville besluta om skrivelse till Kungl. Maj:t att de underofficerare av 2. och 3. graden vid flottan och kustartilleriet, som före överföringen innehade en tjänstålder av 19 respektive 14 år såsom underofficer, underofficerskorpral och korpral, må befordras till högre beställning på övergångsstat, därest de äro härtill förtjänta och lämpliga, utan att de upprätthållit befattning, som är avsedd att bestridas av pensionerad personal eller eljest tagits i anspråk för ständigt tjänstgöring och utan före överföringen vunnen befordran till högre grad i flottan (kustartilleriet).

I fråga om de skäl, motionären anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har med stöd av § 46 riksdagsordningen över motionen inhämtat yttranden från chefen för marinstaben och försvarsväsendets lönenämnd, vilka yttranden äro såsom bilagor fogade vid detta utlåtande (bilagorna A och B).

Utskottet.

Såsom framgår av myndigheternas i ärendet avgivna yttranden har en framställning om vidtagande av åtgärder i det syfte, förevarande motion avser, tidigare varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Enligt beslut den 26 januari 1934 föranledde dock icke framställningen till någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Utredningen giver vid handen, att den bristande jämnställdhet mellan arméns och marinens underofficerspersonal på övergångsstat, varemot motionären vänder sig, har sin grund uti de särskilda tjänstesynpunkter, som av vederbörande marina myndigheter tillämpats i fråga om befordran i flottan respektive kustartilleriet. Utskottet vill väl icke bestrida, att vissa billighetsskäl kunna tala för ett behjärtande av motionärens framställning, om densamma modifierades till att avse allenast personal, som icke varit förbigången till befordran vid tiden för överföringen till övergångsstat. I betraktande emellertid av försvarsväsendets lönenämnds ståndpunkt i frågan, finner utskottet sig icke kunna tillstyrka, att från riksdagens sida åtgärd vidtages i överensstämmelse med motionärens yrkande. Däremot vill utskottet uttala sin anslutning till den av lönenämnden framförda tanken, att Kungl. Maj:t i de särskilda fall, där långvarig

eller ofta återkommande inkallelse till militär tjänstgöring ägt rum och vederbörande på grund därav haft svårt att förvärva civil anställning eller där eljest synnerliga skäl föreligga, efter framställning hänvändelse göres till riksdagen om utverkande av förhöjning av den pensionsförmån, som eljest skulle tillkomma vederbörande beställningshavare.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att herr Lauréns förevarande motion (II: 278) icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 maj 1935.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 118.

Reservation

av herr *Törnkvist* i Karlskrona.

Till riksdagens statsutskott.

Genom nådig remiss den 22 februari 1935 anbefalld avgiva yttrande över en i riksdagens andra kammare av herr Laurén väckt motion, nr 278, angående vissa underofficerars vid flottan och kustartilleriet befordran till högre beställning å övergångsstat, får jag efter att i ärendet hava inhämtat yttrande från stationsbefälhavarna i Karlskrona och Stockholm samt från chefen för kustartilleriet anföra följande.

Motionen avser att möjliggöra befordran till högre beställning för de underofficerare av 2. och 3. graden vid flottan och kustartilleriet, som före överföringen till övergångsstat innehade en tjänstålder av 19 respektive 14 år som underofficer, underofficerskorpral eller korpral, utan hinder av att de (SFS 429/25 27 §) vid tiden för överföringen till övergångsstat icke ännu vunnit befordran till närmast högre grad i flottan respektive kustartilleriet.

Vid tiden för överföring av underofficerare till övergångsstat funnos såväl vid flottan som kustartilleriet ett antal underofficerare av 2. och 3. graden, vilka uppnått ovannämnd tjänstålder och som *tvångsvis* — frågan synes endast böra gälla dessa — överfördes till övergångsstat. Möjligheterna att befordra dessa underofficerare före överföringen till närmast högre beställning i flottan respektive kustartilleriet voro emellertid starkt beskurna, emedan en sådan befordran skulle medfört, att ett stort antal underofficerare på aktiv stat av hänsyn till turberäkningen också skulle befordrats, vilket tjänstgöringsförhållandena och proportionen inom underofficersgraderna icke medgävo.

Dessa tvångsvis överförda underofficerare hava uppenbarligen till följd av de dåliga befordringsförhållandena vid marinen blivit försatta i ett sämre läge, än motsvarande personal inom armén, där befordran i regemente eller kår ägt rum allt eftersom den erforderliga tjänståldern uppnåts. De underofficerare, som på grund av förenämnda skäl måste uteslutas från befordran i flottan respektive i kustartilleriet, kunna sedermera på grund av detta uteslutande, ej heller tilläggas lön på övergångsstat enligt nådiga kungörelsen den 23 oktober 1925 med vissa bestämmelser rörande arméns och marinens övergångsstater (nr 429), § 27, även om befordran i flottan eller kustartilleriet sedermera vunnits eller kommer att vinnas. Härigenom hava ifrågavarande underofficerare utan egen förskyllan blivit ekonomiskt lidande, vilket icke synes med billighet och rättvisa förenligt.

I underdånig skrivelse den 12 juli 1933 har jag redan gjort framställning i enahanda syfte, som motionären avser, ehuru mitt förslag icke lände till åtgärd.

På grund av vad sålunda anförts får jag tillstyrka, att åtgärder vidtagas för att tillmötesgå syftemålet med ifrågavarande motion så att underofficer av 2. eller 3. graden vid flottan eller kustartilleriet, som *efter* överföringen till övergångsstat, utan att dessförinnan hava varit vid befordran förbigången, vunnit eller vinner befordran i flottan eller kustartilleriet, må kunna tilläggas lön motsvarande den tjänstegrad, till vilken befordran sker, enligt i förenämnda kungörelse, § 27, i övrigt angivna grunder.

Uppgift å det antal ännu i tjänst varande underofficerare å övergångsstat vid flottan och kustartilleriet, som kunna beröras av här ifrågasatt åtgärd, ävensom av ett bifall till framställningen föranledda kostnader, framgå av bifogade tvenne tablåer (bilagorna ej här medtagna).

Stockholm den 9 mars 1935.

Otto Lybeck.

C. Palmqvist.

Bil. B.

Till riksdagens statsutskott.

Genom beslut den 22 februari 1935 har Kungl. Maj:t anbefallt försvarsväsendets lönenämnd att till Eder avgiva yttrande över en inom riksdagens andra kammare av E. Laurén väckt motion, nr 278, angående vissa underofficerars vid flottan och kustartilleriet befordran till högre beställning på övergångsstat.

Med anledning härav får försvarsväsendets lönenämnd anföra följande:

I förevarande motion har motionären hemställt, »att riksdagen ville besluta om skrivelse till Kungl. Maj:t, att de underofficerare av 2. och 3. graden vid flottan och kustartilleriet, som före överföringen» (till övergångsstat) »innehade en tjänstålder av 19 respektive 14 år såsom underofficer, underofficerskorpral och korpral, må befordras till högre beställning på övergångsstat, därest de äro härtill förtjänta och lämpliga, utan att de upprätthållit befattning, som är avsedd att bestridas av pensionerad personal eller eljest tagits i anspråk för ständigt tjänstgöring och utan före överföringen vunnen befordran till högre grad i flottan (kustartilleriet)».

I 27 § kungörelsen den 23 oktober 1925 (nr 429) stadgas, att underofficer, som vid tiden för överföringen till övergångsstat vunnit befordran till högre beställning i flottan (kustartilleriet) och vid samma tid tillika uppnått i motionen angiven tjänstålder, må kunna tilläggas lön såsom flaggunderofficer, respektive underofficer av 2. graden å övergångsstat från och med den tidpunkt, då han, därest de för budgetåret 1925/1926 fastställda staterna fortfarande varit gällande, kan beräknas skola hava kommit i åtnjutande av lön i sådan beställning å aktiv stat. Motsvarande bestämmelser återfinnas, vad angår armén, i kungörelsens 16 §.

Till stöd för sin hemställan har motionären anfört huvudsakligen, att befordringarna i regemente (kår etc.) vid armén ägt rum på sådant sätt, att, såvitt kunnat utrönas, samtliga de beställningshavare, som uppnått den i 16 § av nämnda kungörelse angivna tjänståldern för att kunna tilldelas lön i mot graden svarande beställning, också vunnit befordran i regemente (kår etc.) före överföringen på övergångsstat. Däremot förefunnes vid marinen ett icke obetydligt antal underofficerare, vilka uppnått den i 27 § angivna tjänstålder men det oaktat icke befordrats i flottan (kustartilleriet) före överföringen och på grund därav icke heller kunnat erhålla i sistnämnda författningsrum medgivet tilldelande av lön i högre lönegrad. Flertalet av ifrågavarande underofficerare erhöle visserligen enligt 28 § omnämnda kungörelse under där angivna förutsättningar uppflyttning till löneklass, som tillhörde närmast högre lönegrad, men ginge förlustiga — förutom möjligheten till ytterligare uppflyttning i löneklass — jämväl den rätt till högre pension, som eljest skulle hava tillkommit dem. Härtill komme, att vissa av ifrågavarande underofficerare vid marinen varit inkallade till tjänstgöring i betydande omfattning och i en del fall på grund av inkallelse till tjänstgöring måst frånträda innehavd civil anställning.

Lönenämnden får erinra, att nämnden i anledning av nådig remiss den 17 oktober 1933 avgivit underdånigt utlåtande, vilket här i avskrift bifogas, över hos Kungl. Maj:t gjorda framställningar av enahanda innebörd som det genom motionen nu framförda yrkandet. Efter att hava lämnat en redogörelse för gällande författningsbestämmelser och i ämnet av Kungl. Maj:t meddelade kompletterande föreskrifter, framhöll lönenämnden i berörda utlåtande, att på grund av de tjänstesynpunkter, som av vederbörande myndigheter tillämpats i fråga om befordran i flottan (kustartilleriet) jämlikt det i utlåtandet återgivna kungl. brevet den 13 november 1925, den personal vid marinen, som icke vunnit dylik

befordran, kommit i ett missgynnat läge i förhållande till motsvarande beställningshavare vid armén. Då det emellertid torde ligga i sakens natur, att vissa ojämnheter i befordringsavseende icke kunde helt undvikas, ansåge lönenämnden för sin del tillräckliga skäl icke föreligga att tillstyrka vidtagande av ändring av gällande bestämmelser i ämnet. Emellertid ansåge lönenämnden billighets-skäl tala för att i särskilda fall, där långvarig eller ofta återkommande inkallelse till militär tjänstgöring ägt rum och vederbörande på grund därav haft svårt att förvärva civil anställning eller där eljest synnerliga skäl föreläge, efter framställning hänvändelse gjordes till riksdagen om utverkande av förhöjning av den pensionsförmån, som eljest skulle tillkomma vederbörande beställningshavare.

Genom brev den 26 januari 1934 fann Kungl. Maj:t vad i berörda ärende förekommit icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Då lönenämnden i sitt återopade utlåtande den 17 oktober 1933 givit anvisning om en utväg att i sådana fall, där särskilda skäl föreligga, tillgodose de beställningshavare, som i motionen avses, och i motionen några nya omständigheter icke blivit förebragta, som kunnat giva lönenämnden anledning att frångå den ståndpunkt, nämnden tidigare intagit till ifrågavarande spörsmål, får nämnden — under återopande av vad i berörda utlåtande anförts och med särskilt framhållande av att jämlikt föreskrifterna i ovannämnda kungl. brev den 13 november 1925, som utfärdats efter övergångsstatsförordningens tillkomst, utnämning till högre grad i flottan eller kustartilleriet finge ske endast, *då så ur tjänstesynpunkt befunnes lämpligt* — anföra, att lönenämnden icke funnit sig kunna tillstyrka bifall till motionen.

I handläggningen av detta ärende hava deltagit, förutom undertecknad, ordförande, ledamöterna Jansson, Giron, Almroos, Curtman och Tottie.

Särskilt yttrande av herr Almroos bifogas.

Stockholm den 5 mars 1935.

G. Afzelius.

/ Georg Z. Topelius.

Särskilt yttrande av ledamoten Almroos.

I kungörelsen den 23 oktober 1925 (nr 429) med vissa bestämmelser rörande arméns och marinens övergångsstat stadgas i § 27, att underofficer av 2. och 3. graden, som vid tiden för överföringen till övergångsstat vunnit befordran till flaggunderofficer (underofficer av 1. graden) i flottan (kustartilleriet), respektive underofficer av 2. graden i flottan (kustartilleriet) och vid samma tid tillika uppnått en tjänstålder av 19, respektive 14 år såsom underofficer, underofficerskorpral och korpral, må kunna tilläggas lön såsom flaggunderofficer (underofficer av 1. graden), respektive underofficer av 2. graden å övergångsstat vid i paragrafen angiven tidpunkt. Under det att § 27 sålunda behandlar de fall där underofficer av 2. eller 3. graden vid tiden för överföringen till övergångsstat uppnått en tjänstålder av 19, respektive 14 år som underofficer, underofficerskorpral och korpral samt vunnit befordran till flaggunderofficer, respektive underofficer av 2. graden i flottan (kustartilleriet), behandlar § 28 åter de fall, där en underofficer av 2. eller 3. graden efter tiden för överföringen till övergångsstat uppnår samma tjänstålder.

Genom införande av fordran på visst antal tjänstår vid tiden för överföringen till övergångsstat för att kunna tilläggas lön i högre grad å övergångsstat, synes

riksdagens avsikt varit, att beställningshavare, som utan att hava uppnått föreskriven tjänstålder erhållit befordran till högre grad i regemente (kår, flottan, kustartilleriet), icke skulle tilläggas lön i högre grad å övergångsstat. Det fallet torde däremot icke varit förutsett, att en beställningshavare, vilken före överföringen till övergångsstat uppnått föreskriven tjänstålder och befunnits lämplig för befordran, dock icke före överföringen av vederbörande befodrads till högre grad i regemente (kår, flottan, kustartilleriet). Såsom av lönenämndens utlåtande den 17 oktober 1933 framgår har för arméns vidkommande, såvitt lönenämnden kunnat utröna, samtliga de beställningshavare, som uppnått den i § 16 ovan nämnda kungörelse föreskrivna tjänståldern, vunnit befordran i vederbörligt regemente (kår etc.) före överföringen till övergångsstat. Det synes med hänsyn härtill i varje fall icke uteslutet, att vid bestämmelsernas utfärdande den uppfattningen varit rådande att liknande befordran ägde rum även vid marinen.

De dåliga befordringsförhållandena och tjänståldersförhållandena inom underofficerskåren vid marinen har emellertid gjort, att vederbörande icke ansett sig ur tjänstesynpunkt kunna befordra samtliga underofficerare, som uppfyllde de ifrågakarande fordringarna i avseende å tjänstålder. Härigenom har ett antal underofficerare vid marinen, som före överföringen till övergångsstat, ehuru de haft kompetens för befordran, icke blivit befordrade, kommit i ett mycket ogynnsamt ekonomiskt läge. Rättvisa och billighet synas emellertid påfordra, att marinens underofficerare å övergångsstat i fråga om tilläggande av lön i högre grad icke bliva sämre ställda än motsvarande underofficerare vid armén, varför jag anser starka skäl tala för bifall till motionen.

Stockholm i mars 1935.

Aug. Almroos.

Underdånigt utlåtande.

I anledning av förevarande remiss får försvarsväsendets lönenämnd anföra följande.

I kungörelsen den 23 oktober 1925 (nr 429) med vissa bestämmelser rörande arméns och marinens övergångsstat stadgas

dels i 16 §, att löjtnant, underlöjtnant eller sergeant, som vid tiden för överföringen till övergångsstat vunnit befordran till kapten (ryttmästare), respektive löjtnant eller fanjunkare (styckjunkare, förvaltare) i regemente (kår etc.) och vid samma tid tillika uppnått en tjänstålder av 15, respektive 5 år såsom officer eller 17 år såsom sergeant och furir, må kunna tilläggas lön såsom kapten (ryttmästare), respektive löjtnant eller fanjunkare (styckjunkare, förvaltare) å övergångsstat från och med den tidpunkt, då han, därest de för budgetåret 1925/1926 fastställda staterna fortfarande varit gällande, kan beräknas skola hava kommit i åtnjutande av lön i sådan beställning å aktiv stat,

dels ock i 27 §, att underofficer av 2. eller 3. graden, som vid tiden för överföringen till övergångsstat vunnit befordran till flaggunderofficer (underofficer av 1. graden) i flottan (kustartilleriet), respektive underofficer av 2. graden i flottan (kustartilleriet) och vid samma tid tillika uppnått en tjänstålder av 19, respektive 14 år såsom underofficer, underofficerskorpral och korpral, må kunna tilläggas lön såsom flaggunderofficer (underofficer av 1. graden), respektive underofficer av 2. graden å övergångsstat från och med den tidpunkt, då han, därest de för budgetåret 1925/1926 fastställda staterna fortfarande varit gällande, kan beräknas skola hava kommit i åtnjutande av lön i sådan beställning å aktiv stat.

Enligt det vid tidpunkten för ifrågavarande kungörelses ikraftträdande den 1 november 1925 gällande tjänstgöringsreglementet för armén fick befordran till högre tjänstegrad utan åtföljande högre beställning på stat göras samt förslag till dylik befordran avgivas, dels då sådant vore behövt för tjänstens behöriga gång, dels för att bereda synnerlig skicklighet och förtjänst erkännande, även då sådant icke kunnat eller kunde ske genom befordran till beställning på stat.

Jämlikt reglementet för marinen fick dock motsvarande befordran i flottan och i kustartilleriet äga rum endast efter av Konungen i varje särskilt fall lämnat medgivande, dels då sådant vore behövt för tjänstens behöriga gång, dels för att bereda erkännande åt förtjänsta underofficerare, som på grund av rådande befordringsförhållanden ej kunnat befordras vid flottan (kustartilleriet), när flertalet med dem till tjänstaldern jämställda vunnit sådan befordran.

Efter därom gjorda framställningar medgav emellertid Kungl. Maj:t genom brev den 13 november 1925, att underofficer av 2. eller 3. graden vid flottan eller kustartilleriet, som uppnått en tjänstålder av 19, respektive 14 år såsom underofficer, underofficerskorpral och korpral, och vilken i övrigt vore därav förtjänat, finge av vederbörande myndighet, där så ur tjänstesynpunkt befundes lämpligt, utnämnas till flaggunderofficer (underofficer av 1. graden), respektive underofficer av 2. graden i flottan eller kustartilleriet.

Medan här angivna föreskrifter för arméns vidkommande tillämpats på sådant sätt, att, såvitt lönenämnden kunnat utrona, samtliga de beställningshavare, som uppnått den i 16 § ovannämnda kungörelse föreskrivna tjänstålder, vunnit befordran i vederbörligt regemente (kår etc.), förefinnes det däremot vid marinen ett icke obetydligt antal underofficerare, vilka uppnått den i 27 § samma kungörelse angivna tjänstålder men det oaktat icke befordrats i flottan (kustartilleriet) och på grund härav ej heller kunnat erhålla den i nämnda författningsrum medgivna uppflyttning i högre lönegrad.

Ehuru sistnämnda personal enligt 28 § i kungörelsen under där angivna förutsättningar haft möjlighet att vinna uppflyttning till löneklass, som tillhör närmast högre lönegrad, har denna personal genom att icke före överföringen till övergångsstat hava vunnit befordran till högre tjänstegrad gått förlustig — förutom möjligheten till ytterligare uppflyttning i löneklass — jämväl den rätt till högre pension, som eljest skulle hava tillkommit densamma.

Av lönenämnden under hand införskaffade uppgifter, vilka härmed bifogas, synas giva vid handen, att vissa av ifrågavarande underofficerare varit inkallade till tjänstgöring i betydande omfattning ävensom att det i en del fall förekommit, att personal på grund av inkallelse till militär tjänstgöring måst frånträda innehavd civil anställning. Från personallhåll har vidare uppgivits, att underofficerare å övergångsstat i flera fall icke erhållit av dem sökt civil anställning endast på den grund, att de riskerade att när som helst inkallas till militär tjänstgöring.

Av vad här ovan anförts torde framgå, att på grund av de tjänstesynpunkter, som av vederbörande myndigheter tillämpats i fråga om befordran i flottan (kustartilleriet) jämlikt ovannämnda brev den 13 november 1925, den personal vid marinen, som enligt vad ovan sagts icke vunnit dylik befordran, kommit i ett missgynnat läge i förhållande till motsvarande beställningshavare vid armén. Då det emellertid torde ligga i sakens natur, att vissa ojämnheter i befordringsavseende icke kunna helt undvikas, anser lönenämnden för sin del tillräckliga skäl icke föreligga att tillstyrka vidtagande av ändring av gällande bestämmelser i ämnet.

Emellertid synas billighetsskäl tala för att i särskilda fall, där långvarig eller ofta återkommande inkallelse till militär tjänstgöring ägt rum och vederbörande på grund härav haft svårt att förvärva civil anställning eller där eljest

synnerliga skäl föreligga, efter framställning hänvändelse göres till riksdagen om utverkande av förhöjning av den pensionsförmån, som eljest tillkommer vederbörande beställningshavare.

I handläggningen av detta ärende hava deltagit, förutom undertecknad, ordförande, ledamöterna Jansson, Giron, Almroos, Curtman och Tottie.

Ledamoten Almroos har för sin del yrkat, att lönenämnden skulle ansluta sig till den av marinförvaltningen och chefen för marinstaben i ärendet uttalade uppfattningen.

Stockholm den 17 oktober 1933.

Underdånigst

G. Afzelius

/ Georg Z. Topelius.

Vidimeras ex officio:

Georg Z. Topelius.
